УДК 636.32/082

ОЦІНКА ВІДТВОРЮВАЛЬНОЇ ЗДАТНОСТІ ТА ПРОДУКТИВНОСТІ ОВЕЦЬ БУКОВИНСЬКОГО ТИПУ АСКАНІЙСЬКОЇ КАРАКУЛЬСЬКОЇ ПОРОДИ В УМОВАХ ЗАХІДНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ

Черномиз Т.О., к. с.-г. н, с.н. с.,
biapv@mail.ru
Лесик О.Б., к. с.-г. н, с.н.с., вчений секретар,
biapv@mail.ru
Похивка М.В., с.н.с.,
biapv@mail.ru
Коленчук М.М., м. н. с.,
biapv@mail.ru
Меленко К.М., с.н.с. ,
biapv@mail.ru
Буковинська державна сільськогосподарська дослідна станція НААН, м.Чернівці

Анотація. *У статті висвітлено результати розведення овець буковинського типу асканійської каракульської породи. Доведено, що вівці цього типу володіють високими показниками відтворювальної здатності, молочності при високій якості смушків плоского та ребристого типів.*

Ключові слова: *вівці, порода, буковинський тип, селекція, заплідненість плодючість, жива маса, молочність, якість смушків*

Актуальність проблеми. За останні роки, у зв'язку з відсутністю ринку збуту м'яса, смушків, вовни та їх низькими цінами вівчарство зазнає значних збитків. Значно зменшилося поголів'я тварин. На сьогоднішній день виникла необхідність відродження цієї галузі, її подальшого розвитку з урахуванням потреб та вимог ринку. Відновленню галузі вівчарства та формуванню її конкурентоспроможності сприяє наявність цінних вітчизняних генетичних ресурсів.

В нових економічних умовах підвищеною увагою користуються породи овець з комбінованою продуктивністю, до яких відноситься асканійська каракульська породи овець з внутріпородними типами [1,2,3].

Відомо, що в основу створення багатьох типів овець каракульської породи покладена смушкова продукція, якість смушків та їх забарвлення. Багато років при розведенні овець каракульської породи основним класичним типом був жакетний. І тільки за останні роки у зв'язку вимогами рин-

ку розпочато роботу над створенням плоского і ребристого типів з метою одержання тонкоміздрових смушків[4].

В результаті цілеспрямованої селекційної роботи, максимально використовуючи цінні ознаки цієї породи, біологічні особливості, на Буковині було створено, апробовано та затверджено наказом Мінагрополітики (№ 176/36 від 18 березня 2009 року) буковинський тип асканійської каракульської породи овець з високими показниками продуктивності та пристосованістю до умов вологого клімату західного регіону України [4].

Ефективність розведення буковинського типу асканійської каракульської породи овець в значній мірі визначається їх плодючістю, що впливає, в першу чергу, на збільшення виробництва смушків, виходу товарного молока від однієї вівцематки та прискорення темпів відтворення стада [4].

Завдання дослідження. Вивчення показників відтворювальної здатності, молочної, вовнової продуктивності та якості смушків у овець буковинського типу асканійської каракульської породи, ефективність їх розведення в умовах вологого клімату Буковини.

Матеріал і методи дослідження. Племінні вівці буковинського типу асканійської каракульської породи, яких розводять в ФГ «Берестецький вівчарик», ФГ «Вівчарик» Новоселицького району Чернівецької області.

Дослідження проведені на тваринах чорного, сірого та коричневого забарвлення буковинського типу асканійської каракульської породи. Вивчено показники відтворювальної здатності та комбінованої продуктивності. Смушкові якості визначали на 2-3 день після народження ягнят, згідно методики та Інструкції з бонітування овець [5].

Утримання овець стійлово-пасовищне, тобто з травня до листопада тварини знаходяться на природних пасовищах.

Результати дослідження. Овець буковинського типу асканійської каракульської породи на Буковині нараховується більше 24 тисяч, яких утримують в господарствах різних форм власності. Селекційна робота проводиться в двох племінних господарствах на загальному поголів'ї 932 голови, в тому числі 700 вівцематок.

Встановлено, що структура стада овець відповідає напряму господарств та забезпечує одержанню найбільшої кількості продукції.

В стаді використовують баранів-плідників класу еліта 86,7%, вівцематок класу еліта - 32,8%, першого класу - 36,1%. В поточному році забито на смушки 746 ягнят, з них 499 штук I сорту або 66,9% (табл. 1).

Для інтенсивного розвитку вівчарства використовують овець різного забарвлення: сірого, чорного, коричневого, але основна частина тварини чорного забарвлення (85,6 %). За показниками живої маси тварини різного забарвлення майже не відрізняються між собою. Дещо нижчу живу масу мають вівці чорного забарвлення (51,8 кг) в порівнянні з сірими та корич-

Таблиця 1

Основні показники продуктивності овець буковинського типу асканійської каракульської породи

Назва		Показник
Всього:	голів	932
в тому числі баранів-плідників	голів	30
з них класу еліта	%	86,7
Жива маса	кг	85,3
Вівцематки	голів	700
з них класу еліта	%	32,8
першого класу	%	36,1
Жива маса: чорного забарвлення	кг	51,8
сірого забарвлення	кг	52,2
коричневого забарвлення	кг	52,6
Забито на смушки, всього	шт.	746
І сорту	шт.	499
	%	66,9

невими (52,2 і 52,6 кг). Слід відмітити, що тварини за показниками живої маси значно перевищують стандарт породи (43 кг).

Проведена оцінка ягнят за смушковими і товарними якостями. Встановлено, що від вівцематок буковинського типу ягнята народжуються міцної конституції - 83,0%, грубої – 9,6%, ніжної – 7,4% та достатньо крупними. Жива маса ягняток в окремі роки досягала від 5,5 до 6,5 кг. Істотної різниці за живою масою між ягнятами різних смушкових типів не встановлено.

Слід відмітити, що в перші дні життя у ягнят проходить інтенсивний приріст шкіри. Нами встановлено, що при забої ягнятка на смушки на 2-3 добу після народження, середній розмір шкурки становить 1700-1900 см 2. У вищеназваних господарствах ягнят плоского ребристого типу забивають на 5-7 день і при цьому якість смушків за цей час майже не змінюється, а площа шкурок збільшується до 2000-2120 см 2, або на 11,6-17,6%, що значно підвищує їх цінність та реалізаційну вартість. Відомо, що маса шкурки залежить від її розміру, густоти та довжини волосяного покриву. Довжина волосу має велике значення, особливо в тому віці, коли ягнятко проявляє свою основну смушкову продукцію, тобто в перші дні після народження. Переростість волосу понижує якість смушків та його реалізаційну вартість.

Відомо, що якість і цінність каракульських шкурок визначається по достатньо більшій кількості їх властивостей. Значними ознаками вважаються такі, як забарвлення, смушковий тип, форма завитка, довжина воло-

су, шовковистість, розмір та маса шкурки.

Смушкові типи включають всі ознаки та властивості, які характеризують якість каракулю. В залежності від форми та типів завитків, їх розташування на смушку виділяють чотири смушкові типи: жакетний, ребристий, плоский і кавказький.

Відомо, що у каракулівництві основою є жакетний смушковий тип, а виробництво плоско-ребристого каракулю протягом багатьох років було, можна сказати, випадковістю. Однак, високі його товарні якості, короткий, шовковистий, блискучий волос, обумовив високий попит на смушки, що призвело до спеціалізації господарств та зміну селекційної роботи.

Нами встановлено, що народжений молодняк в основному плоского і ребристого смушкових типів (68,3), середнього розміру завитків (75,5%), класу еліта – 33,2%, першого – 38,9%. Слід зазначити, що збільшилося виробництво ягнят плоского смушкового типу з 17,5% до 51,7, або в 3 рази, при цьому відмітити зниження кількості кавказького смушкового типу, який є небажаний з 15,3% до 5,2 %, або в 2,9 рази (табл. 2).

Таблиця 2

Розподіл ягнят за основними селекційними ознаками якості смушків

Ознаки	Показник	
	голів	%
Пробонітовано ягнят, усього	901	100
Розмір завитка: крупний	128	14,2
середній	680	75,5
дрібний	93	10,3
Смушковий тип: жакетний	239	26,5
ребристий	150	16,6
плоский	466	51,7
кавказький	46	5,2
Клас: еліта	299	33,2
I клас	350	38,9
II клас	231	25,6
брак	21	2,3

Комплексна оцінка смушкових якостей включає розподіл ягнят за класністю. Встановлено, що в даних господарствах ягнят класу еліта нараховувалося 33,2%, першого - 38,9%. В цілому ж за виходом ягнят класу еліта і першого суттєвої різниці не виявлено.

Провідною ознакою у каракулівництві є також ширина завитка, яка в значній мірі визначає сортовий склад каракулю. Нами визначено, що основна кількість ягнят плоского смушкового типу має середньої (75,2%) і не велику кількість крупної ширини завитки. Слід відмітити, що крупнозавит-

кові смушки ягнят плоского смушкового типу мають таку ж цінність як і середньозавиткові.

Довжина вальків в значній мірі визначає цінність і красу смушка, чим довший вальок, тим вища його реалізаційна вартість. Також, велике значення має довжина волосу, особливо в тому віці, коли ягнятко проявляє свою основну смушкову продукцію, тобто після народження. Переростість волосу понижує якість смушків та їх реалізаційну вартість.

Плодючість вівцематок важлива ознака, від якої залежить не тільки кількість народженого молодняку, але і виробництво продукції вівчарства. Ця ознака одна із головних при розведенні овець різних порід на Буковині.

Відомо, що вівці каракульської породи на її батьківщині не відрізняються високою плодючістю (105-107%). На Буковині з метою підвищення плодючості використовували асканійський породний тип багатоплідних каракульських овець. Даний час вихід ягнят на 100 вівцематок складає 128 голів (табл. 3).

Таблиця 3

Відтворювальна здатність вівцематок

Показник	Порода, тип
	Буковинський тип асканійської каракульської
Спаровано вівцематок, голів	561
З них об'ягнилося, голів	526
Заплідненість,%	93,8
Народилося ягнят всього, голів	673
Плодючість, %	128,0
Вихід відлучених ягнят в 2-місяч. віці на 100 маток, голів	120
Збереженість до 2-місячного віку, %	93,8

Ці показники мають великий вплив на молочну продуктивність вівцематок. Відомо, що вівцематки, які народили двох і більше ягнят, продукують значно більшу кількість молока.

Збереженість молодняку у каракульському вівчарстві до 2- місячного віку становить – 93,8%.

Відомо, що молочна продуктивність вівцематок залежить від породи, віку, періоду лактації, умов годівлі та утримання. Молочність вівцематок за перший місяць лактації визначали за приростами живої маси ягнятка з використанням коефіцієнту 5. Вівцематки, які принесли одне ягнятко забезпечують приріст живої маси приплоду за І місяць – 7,2 кг, а вівцематки, які народили двійнят 10,2 кг, тобто на 41,6% більше.

Так, у вівцематок буковинського типу асканійської каракульської

породи, які народили по одному ягнятку молочність у середньому становила – 36 кг, з двійнятами – 52 кг. Приріст живої маси ягнят-одинаків за перший місяць збільшився в 2,6 раз.

Встановлено, що вівцематки володіють високою молочністю і після відлучення ягнят виробляють значну кількість товарного молока, яке переробляється на різні кисломолочні продукти. На Буковині, за традицією і багаторічною практикою, прийнято доїти овець три рази на добу. Тривалість доїння вівцематок асканійської каракульської породи становить 157 днів. Нами встановлено, що надій молока від однієї дійної вівцематки становить – 103,5 кг.

Рівень м'ясної продуктивності оцінювали продукцією одержаною від вирощування молодняку та відгодівлі дорослих тварин. Цей показник залежить від породи, живої маси тварин, відтворювальної здатності, плодючості, технології виробництва продукції.

Слід відмітити, що ягнят, яких залишили для відтворення стада в 1,5-2- місячному віці, відлучають від вівцематок, а лактуючих маток використовують для одержання товарного молока.

Встановлено, що на 1 кг живої маси вівцематки можна отримати виробленої продукції - 27,8 грн. Вироблено продукції вівчарства (вовна**,** м'ясо, молоко, смушки) за рік від вівцематки – 1449 грн.

Висновок

Таким чином, селекційна робота спрямована на підвищення смушкової та молочної продуктивності буковинського типу асканійської каракульської породи овець сприятиме інтенсифікації галузі вівчарства на Буковині та поповнення потреб населення у високоякісних продуктах харчування та виробах легкої промисловості.

Література

1. Кудрик Н.А. Раннє використання ярок асканійської каракульської породи / Н.А. Кудрик //Науковий вісник «Асканія-Нова»: наук. теорет. фаховий журнал.- «Пиел», 2012.- Вип.5. Час.- 1. С.- 102-105.

2. Дьячков И.Н. Методика изучения качества каракуля / И.Н. Дьячков И.Н., Р.Т. Закиров, Р.Т. Письменная и др. // Тр. ВНИИК.- Самарканд, 1963.- Т.13. – С.105-119.

3. Туринський М.М. Генетичні основи багатоплідних каракульських овець асканійського породного типу // Вівчарство: Міжвід. Тематич. Наук. зб.- 1998. - №30. – С.20-24.

4. Черномиз Т.О. Сучасний стан овець буковинського типу асканійської каракульської породи / Т.О. Черномиз, О.Б. Лесик, М.В. Похивка // Науковий вісник «Асканія –Нова», «Пиел» Вип,5, част.1 . 2012. – С. 201-208.

5. Інструкція з бонітування овець / (Микитюк Д.М., Литовченко

А.М., Білоус О.В. та ін..); державний науково-виробничий концерн «Селекція.- К.: П.П. «Бланк-Сервіс», 2003. -154 с.

ОЦЕНКА ВОСПРОИЗВОДИТЕЛЬНОЙ СПОСОБНОСТИ И ПРОДУКТИВНОСТИ ОВЕЦ БУКОВИНСКОГО ТИПА АСКАНИЙСКОЙ КАРАКУЛЬСКОЙ ПОРОДЫ В УСЛОВИЯХ ЗАПАДНОГО РЕГИОНА УКРАИНЫ

Черномыз Т.А., к. с.-х. н, старший научный сотрудник, biapv@mail.ru
Лесик О.Б., к. с.-х. н, старший научный сотрудник, biapv@mail.ru
Похивка М.В., старший научный сотрудник, biapv@mail.ru
Коленчук М.Н., младший научный сотрудник, biapv@mail.ru
Меленко К.М. старший научный сотрудник, biapv@mail.ru
Буковинская государственная сельскохозяйственная
Опытная станция НААН, г. Черновцы

Аннотация. В статье изложены результаты разведения овец буковинского типа асканийской каракульской породы. Доказано, что овцы этого типа обладают высокими показателями воспроизводительной способности и молочности при высоком качестве смушков плоского и ребристого типов.

Ключевые слова: овцы, порода, буковинский тип, селекция, оплодотворяемость, живой вес, молочная, мясная, шерстяная продуктивность.

ASSESSMENT OF REPRODUCTIVE ABILITY AND EFFICIENCY OF SHEEP BUKOVYNSKA TYPE ASKANIYSKOY KARAKUL BREED IN WESTERN REGIONS OF UKRAINE

Chernomyz T.A., Agricultural n, Senior Researcher, biapv@mail.ru
Lesik M.V., Agricultural n, Senior Researcher, biapv@mail.ru
Pohivka M.V., Senior Research Fellow, biapv@mail.ru
Kolenchuk M.N., Research Associate, biapv@mail.ru
Melenko K.M., biapv@mail.ru
Bukovina State Agricultural Experimental NAAS station, Chernivtsi

Abstract. The article presents the results of breeding sheep Bukovina type Ascanian Karakul breed. It is proved that the sheep of this type have high rates of reproductive ability and milk with a high quality flat and ribbed astrakhan types.

Key words: sheep, breed, Bukovina type, selection, fertilization, live weight, milk, meat, wool productivity.